

Metodinės rekomendacijos

„Anglakalbių vaikų ugdymo modelio įgyvendinimo aktualijos ir gairės“

Metodinės rekomendacijos „Anglakalbių vaikų ugdymo modelio įgyvendinimo aktualijos ir gairės“ parengtos, įgyvendinant Kauno miesto savivaldybės projektą Nr.09.2.1-ESFA-K-728-02-0010 „Tarptautinės grupės ikimokyklinukams“. Projektas, vykdomas pagal 2014-2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 9 prioriteto „Visuomenės švietimas ir žmogiškųjų išteklių potencialo didinimas“ 09.2.1-ESFA-K-728 priemonę „Ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų veiklos tobulinimas“, finansuotas ES bei Kauno miesto savivaldybės lėšomis.

Metodines rekomendacijas „Anglakalbių vaikų ugdymo modelio įgyvendinimo aktualijos ir gairės“ parengė A. Gaižutienė, E. Vainikonienė, Ž. Žiemelienė, D. Norvaišienė, R. Chebac, I. Andriuškienė, Z. Langaitienė, R. Grinkienė, S. Grikietytė, K. Šataitienė, D. Kiliuvienė.

Į metodinių rekomendacijų turinį raginame pasižiūrėti globaliai ir siūlome mūsų pateiktas rekomendacijas pritaikyti savo įstaigos (mokyklos ar darželio) poreikiui, priklausomai, kokia antroji ugdymo kalba Jums yra aktuali (vokiečių, ukrainiečių, lenkų, baltarusių ir pan.).

Turinys

1. DVIKALBIS UGDYMAS, AR YRA POREIKIS IR PRASMĖ?	4
2. IKIMOKYKLINĖS ĮSTAIGOS PASIRUOŠIMAS ANGLAKALBIŲ VAIKŲ INTEGRACIJA.....	5
2.1 Ugdymo organizavimo dokumentų prieinamumas anglų kalba.....	6
2.2 Ugdomoji aplinka, jos pritaikymas.....	7
2.3 Specialistai ir jų vaidmuo.....	8
3. KOKIA IŠ TO NAUDA VAIKUI, ŠEIMAI, MOKYTOJUI, ĮSTAIGAI.....	12
ŠALTINIAI BEI NAUDINGOS NUORODOS.....	14

1. DVIKALBIS UGDYMAS, AR YRA POREIKIS IR PRASMĖ?

Šių metodinių rekomendacijų paskirtis – skatinti pokyčius valstybinių ikimokyklinių įstaigų veikloje sudarant patrauklias ir pilnavertiškas ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo sąlygas anglakalbiams vaikams. Vienas iš būdų – dvikalbio (lietuvių-anglų kalbų) modelio diegimas.

Ar yra poreikis? Remiamasi Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos užsakyto bei 2017 m. UAB „PPMI Group“ atlikto tyrimo „Švietimo paslaugų sugrįžusiems asmenims poreikio savivaldybėse“ duomenimis nesiliauja migracija bei „grįžtamoji migracija“ iš įvairių užsienio šalių, todėl šalies mokslininkai ir politikai sutaria, kad reikia ruošti teisės aktus bei dokumentus, siekiant palengvinti visų tiesioginės migracinės patirties turinčių vaikų integraciją į Lietuvos švietimo sistemą bei tikimasi sukurti bendrą holistinį užsienio lietuvių ir užsieniečių integravimo į Lietuvos švietimo sistemą modelį.

Statistiniai duomenys rodo, kad daugiau nei trečdalis 2017 metais sugrįžusių Lietuvos piliečių iki 18 metų amžiaus sudarė kūdikiai ir vaikai iki 2 metų (viso 37,4%), 3-5 metų amžiaus vaikai sudaro 25,65%. Didžioji dalis jaunų šeimų grįžo į didmiesčius. Užsieniečių ir grįžtančioms mišrioms ar užsienyje ilgą laiką gyvenusioms šeimoms, kurių vaikams lietuvių kalba nėra pagrindinė, būtina sukurti sklandžią integraciją valstybinėse švietimo įstaigose. *Taigi, akivaizdu, kad poreikis yra.*

Ar yra prasmė? Siekiant patenkinti išaugusį ikimokyklinio ugdymo ir jo kokybės poreikį, nepakanka vien tik steigti naujas įstaigas ar grupes, būtina ieškoti šių dienų ugdymo poreikį atliepiančių ikimokyklinio ugdymo organizavimo būdų. Lietuvoje vis dar trūksta ikimokyklinio ugdymo modelių, pritaikytų emigrantų ir imigrantų, dvikalbiams, kitakalbiams vaikams, o tai yra susiję su ikimokyklinio ugdymo įstaigose dirbančių kvalifikuotų kompetentingų specialistų trūkumu bei pačios įstaigos nežinojimu (neužtikrintumu) nuo ko pradėti.

2013 metais atlikto tyrimo duomenimis virš 70% Lietuvos ikimokyklinių įstaigų per pastaruosius 2 metus atnaujino programas ir tik pusė jų ryžosi įgyvendinti ugdymo organizavimo naujoves: didino ugdymo organizavimo aplinkų įvairovę, steigė ikimokyklinio ugdymo grupes su lankstesniu darbo laiku, atliepiančiu tėvų poreikius, numatė įvairesnius partnerystės su šeima būdus. Šios įstaigos svariai prisidėjo prie ikimokyklinio ugdymo organizavimo įvairovės plėtros, tačiau išbandyti inovacijas drįsta ne visos įstaigos. Sukurta sistema užsieniečių šeimų vaikų ugdymui ikimokyklinėse įstaigose paankstintų dvikalbį ugdymą ir tenkitų užsieniečių šeimų poreikį gyventi ir dirbti Lietuvoje.

Svarbus aspektas įtraukus į įstaigą kitakalbius (anglakalbius) vaikus užtikrinti lygias galimybes ugdytis ir augti. Grupės, kurioje ugdomi toks vaikas, bendruomenei padėti suvokti, kad žmonių skirtybės yra normalus reiškinys, kad turimas vaikų, jų šeimų skirtybės galima panaudoti kaip išteklius ir galimybes ugdymui, bendravimui, bendradarbiavimui.

Nuo 2016 metų ikimokyklinio ugdymo organizatoriai galėjo pasijusti tvirčiau, kadangi 2016 metais Valstybės institucijų kalbų centras išleido leidinį „Daugiakultūriniai darželiai. Gerosios praktikos gairės“. Šios gairės padeda ikimokyklinėms įstaigoms kryptingai ruošti daugiakalbią ir daugiakultūrią ugdymą. Tikimės, kad ir mūsų rekomendacijos bei praktinės patirtys, padės daugiau miesto ir šalies ikimokyklinių įstaigų išdrįsti diegti anglakalbių vaikų ugdymą.

2. IKIMOKYKLINĖS ĮSTAIGOS PASIRUOŠIMAS ANGLAKALBIŲ VAIKŲ INTEGRACIJAI

Pasiruošimui anglakalbių vaikų integracijai būtini keli žingsniai:

1. ***Išsianalizuoti geografinę, politinę savo įstaigos situaciją.*** Kokiam mieste yra Jūsų įstaiga, ar yra strategiškai ar ekonomiškai svarbių objektų, įmonių, organizacijų, kurios pritraukia specialistus (darbuotojus, tarnautojus) iš užsienio šalių, o gal jūsų miestas yra pasienyje, kur tenka susidurti su imigrantų šeimomis.

2. ***Pasidomėti savo steigėjo (savivaldybės) strateginiais siekiais:*** ar yra planuose užsieniečių šeimų pritraukimas, skatinamas migrantų grįžimas ir numatytas imigrantų ar pabėgėlių priėmimas.

3. ***Stebėti laukiančių eilėje ir norinčių patekti į Jūsų įstaigą vaikų ir šeimų kontingentą.*** Ar jau dabar yra anglakalbių šeimų eilėje. Gal Jums trūksta vaikų ir savo išskirtinumu tikėtės tapti patrauklesne ir labiau išsiskiriančia įstaiga?

4. ***Įvertinkite savo personalo kompetencijos lygį.*** Išsiaiškinkite ar mokytojai ir administracijos darbuotojai gebės laisvai bendrauti, skaityti, rašyti ir anglų kalba (tiek buitine, tiek dalykiška). Jei ne – pasirūpinkite užsienio kalbos mokymu.

Jei šie keturi punktai Jūsų apsisprendimui palankūs, prieš imdamiesi anglakalbių vaikų ugdymo, dar turite apsispręsti, kokį modelį norite diegti (galima modelių įvairovė pateikta leidinyje „Metodinės rekomendacijos dėl ikimokyklinio ugdymo organizavimo formų įvairovės“, 2013 m. Vilnius).

Mūsų gairės parengtos remiantis praktika, kurios metu diegėme anglakalbių vaikų ugdymo modelį, kai:

- ✓ ugdymas vyksta lietuvių ir anglų kalbomis;
- ✓ visi ikimokyklinės grupės darbuotojai (mokytojai ir ikimokyklinio ugdymo mokytojų padėjėjos) geba bendrauti anglų kalba;
- ✓ darbuotojai su užsieniečiais vaikais (pagal poreikį ir vykdant individualias veiklas) bendrauja anglų kalba;
- ✓ esant galimybei grupėje papildomai dirba 1 asmuo, kuris bendrauja tik anglų kalba (savanoriai iš ES šalių).

Kad sustiprintumėte savo bendruomenės anglų kalbos vartojimo įgūdžius rekomenduojame dalyvauti ES ar kituose tarptautiniuose projektuose, pvz.:

➤ **eTwinning** – šie projektai skirti švietimo darbuotojams, dirbantiems Europos mokyklose. Tai internetinė platforma, kurioje galima bendrauti, bendradarbiauti, kartu su vaikais kurti projektus ir virtualioje aplinkoje bendrauti su kitų Europos šalių vaikais.

➤ **„Erasmus+“** programa. Tai ES lėšomis remiama programa, leidžianti įvairaus amžiaus asmenims įgyti tarptautinės patirties: studijuoti, kelti kompetencijas, tobulėti neformaliojo ugdymo būdu – užsienyje, tarptautinėje bendruomenėje.

➤ **„Europos solidarumo korpusas“** – tai Europos Sąjungos jaunimo rėmimo programa. Ši programa suteikia galimybę jauniems (iki 30 m.) žmonėms įgyti naujų žinių, asmeninių bei profesinių įgūdžių gyvenant kitoje ES šalyje bei neatlygintinai savanoriaujant pasirinktoje įstaigoje.

Dalyvavimas tarptautiniuose projektuose bei įgyta patirtis didina įstaigos tarpkultūrinę mentalitetą bei skatina bendruomenės toleranciją kitakalbiams žmonėms.

2.1 UGDYMO ORGANIZAVIMO DOKUMENTŲ PRIEINAMUMAS ANGLŲ KALBA

Pradedant dvikalbį ikimokyklinį ugdymą, svarbu suprasti, kad tėvų (mūsų atveju – užsieniečių šeimų) ikimokyklinės įstaigos pasirinkimą lems tai, kiek jiems prieinamos bei suprantamos informacijos galės rasti Šalies, steigėjo ir Jūsų įstaigos internetinėje svetainėje.

➤ Pristatant Lietuvos švietimo sistemos esminius aspektus, pateikite šią nuorodą, kuri nukreips besidominčius tėvus į LR Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos tinklalapį: https://smsm.lrv.lt/en/sector-activities/education_1

➤ Suteikiant informaciją apie savo regiono švietimo politiką, pateikite nuorodas į savo miesto ar rajono savivaldybių internetines svetaines, kuriose pateikiama informacija ir anglų kalba.

Tačiau didžiausia atsakomybė tenka pačiai ugdymo pokyčių siekiančiai ikimokyklinei įstaigai, todėl svarbu atkreipti dėmesį, kuri informacija yra pati aktualiausia Jūsų įstaiga besidomintiems tėvams. Remdamiesi savo praktine patirtimi, rekomenduojame anglų kalba pateikti šiuos esminius įstaigos dokumentus:

- ✓ Įstaigos (lopšelio-darželio, mokyklos) nuostatus;
- ✓ Įstaigos ikimokyklinio ugdymo programą;
- ✓ Priešmokyklinio ugdymo bendrąją programą;
- ✓ Savo įstaigos Vaikų maitinimo aprašą;
- ✓ Steigėjo sprendimą dėl maitinimo paslaugų teikimo;

- ✓ Įstaigos steigėjo sprendimą dėl centralizuoto ar Jūsų įstaigoje galiojančią tvarką dėl vaikų priėmimo į ikimokyklinę įstaigą;
- ✓ Įstaigos internetinės svetainės visą medžiagą ar aktualiausią informaciją.

➤ Atsižvelgiant į Centralizuoto vaikų priėmimo bei mokesčio už vaikų išlaikymą nuostatas, pateikite nuorodą su informaciją apie gyvenamosios vietos deklaracijos tvarką (pvz., <https://www.registrucentras.lt/en/>; <https://epaslaugos.kaunas.lt/paslaugos/gyvenimo-atvejai/grizus-i-lietuva/>);

➤ Atsižvelgiant į Higienos normų reikalavimą dėl kasmetinės vaikų sveikatos tikrinimų, būtų tikslinga tėvus informuoti ir apie tai, kur ir kaip jie galėtų pasirūpinti vaiko sveikatos patikrinimo bei Sveikatos pažymėjimo gavimą (nuoroda - <http://www.sveikatos-biuras.lt/vaiko-sveikatos-pazymejimas-106>).

2.2 UGDOMOJI APLINKA, JOS PRITAIKYMAS

Dvikalbiams/kitakalbiams vaikams mokinantis lietuvių kalbos pradmenų didžiausią įtaką daro girdimoji ir kalbinė aplinka. Tačiau vien būdamas toje kalbinėje aplinkoje, girdėdamas ir kartodamas žodžius, vaikas neperpras ir natūraliai neperims visų kalbos ypatumų. Todėl mokytojai kitakalbiams vaikams turi aktyviai, sąmoningai kurti kalbines situacijas, vesti bendravimo užsiėmimus, kurių metu jie tikslingai mokintųsi ir mūsų valstybines kalbos. Mokytojas, bendraudamas su vaiku, turėtų naudoti kuo daugiau pagalbinių priemonių: paveikslėlių, piešinių, aptarinėti daiktus ir situacijas „čia ir dabar“, naudoti gestus, mimiką, kitas neverbalines priemones, savo ir vaiko veiksmų komentavimą, vaiko pagyrimą, nuolatinį paaiškinimą ir pasirūpinti atitinkama aplinka.

Jei mokytojas neturi pakankamai anglų kalbos (arba kitos, vaiko ir šeimos vartojamos kalbos) įgūdžių, bendrauti su kitakalbiu vaiku jam gali padėti tinkamai paruošta „vaiko kalba kalbanti“ grupės aplinka:

➤ ***Paveikslėliai su užrašais tiek lietuvių, tiek anglų kalbomis*** padės mokytojui atrasti ar prisiminti reikiamą žodį daiktui ar veiksmui įvardyti, pvz.:

- ✓ ant įstaigos ir grupės durų užrašyti pasisveikinimai lietuvių, anglų (ar vaiko gimtąją) kalbomis ne tik primins ir padės sutikti kitakalbį vaiką ir tėvelius, bet ir leis šeimai pasijusti laukiamais, gal net paskatins juos pabandyti pasisveikinti lietuviškai;
- ✓ rūbinėlėje pakabinti įvairių rūbų ir batų paveikslėliai su lietuvių ir anglų kalbomis užrašytais jų pavadinimais, padės rengiantis eiti į lauką; mokytojas gali paskaityti rūbų pavadinimus ar tiesiog parodyti vaikui atitinkamą paveikslėlį;

- ✓ vaizdiniai paveikslėliai su lietuviškais-angliškais užrašais galėtų kabėti kiekvienoje (meninėje, bibliotekos, konstravimo, sporto, „namų“ ir kt.) ugdymo erdvėje ar net prausykloje;

➤ Vizualiai pateikta **grupės dienotvarkė** paskatintų geresnę vaiko savijautą, suteiktų aiškumo, stabilumo jausmą. Vaikas žinos, kada ir ko tikėtis, kokia kita veikla turi vykti, todėl gali modeliuoti veiksmus bei nusiteikti tam tikrai veiklai. Džiugu, kai vaikai jaučiasi savo grupės dalimi ir dalyvauja kuriant taisykles ar kitas iliustracijas bei užrašus, todėl ir anglakalbis vaikas (gali vienas arba kartu su draugais ar net su tėvais) galėtų iliustruoti grupės dienos ritmą. Paties piešti paveikslėliai darželio aplinkoje vaikui padės jaustis saugiau, padės geriau susipažinti su darželio veiklos ritmu, skatins klausti klausimų: Ar jau valgysime? Ar dabar eisime į lauką? Kada eisime ilsėtis?

➤ Rekomenduojame bendrose įstaigos vidaus ir lauko erdvėse **parengti užrašus lietuvių-anglų kalbomis su taisyklėmis, nuorodomis, kabinetų ar grupių pavadinimais ir pan.**

➤ Grupėje, kurią lankys ar lanko vaikas, atvykęs iš kitos šalies, galėtų būti **įrengta erdvė su vaiko (vaikų) gimtosios šalies atributika ir esminiais kultūros elementais**, pvz., tos šalies ar Pasaulio žemėlapis su pažymėtomis šalimis iš kurių atvyko vaikai, vėliavėlės, paveikslėliai su žymiausiais objektais ar statiniais, tautiniais rūbais, vaiko šeimos ar namų nuotraukos ir pan. Šią erdvę kurdami būtinai įtraukite grupės vaikus, grupės bendruomenę, pakvieskite prisijungti ir pačią anglakalbio vaiko šeimą.

2.3 SPECIALISTAI IR JŲ VAIDMUO

Užsieniečių ir grįžtančių mišrių ar užsienyje ilgą laiką gyvenusių šeimų vaikams, kuriems lietuvių kalba nėra pagrindinė, būtina sukurti ugdymosi sąlygas, užtikrinančias jų saugumą, gerą savijautą bei visavertį ir prasmingą dalyvavimą kasdieninėje grupės veikloje.

Suprantama, kad situacija, kai vaikas yra „įmetamas“ į visiškai nežinomą (kai vaiko šeimos gimtoji kalba nėra lietuvių) ar šiek tiek žinomą (kai vaikas auga mišrioje šeimoje, kurioje vienas iš tėvų kalba lietuviškai) kalbinę terpę, jis patiria atskirtį, išgyvena nežinomybės jausmą, gali nenorėti eiti į darželį, sunkiai adaptuotis. Todėl svarbu suburti komandą, kuri užtikrintų vaikui švietimo pagalbą, lygias galimybes ir ugdymosi prieinamumą. Būtų puiku suburti „dvikalbę komandą“, kurią sudarytų mokytojai, padėjėjai, logopedas, psichologas, socialinis darbuotojas, specialusis pedagogas, V GK nariai.

Istaigos komandos ypatumai

➤ Pasirūpinkite, kad grupės, kurioje planuojate ugdyti anglakalbį vaiką, **darbuotojai gebėtų** bendrauti anglų kalba (mokytojai ir mokytojo padėjėjas – turi laisvai bendrauti, skaityti ir rašyti anglų kalba; ikimokyklinio ugdymo mokytojo padėjėjui – pakanka bent buitinės kalbos įgūdžių). Idealu būtų, jei jau

priimant naujus darbuotojus išsikeltumėte vieną iš konkurso reikalavimų – būsimąjo darbuotojo anglų (ar kitos, jums aktualios) kalbos mokėjimas.

- Pasirūpinkite, kad *specialistai* (socialinis pedagogas, psichologas, logopedas), kurie bendraus su anglakalbiu vaiku ir jo šeima, taip pat gebėtų laisvai bendrauti anglų kalba;
- Atkreipkite dėmesį, kad ir *bent vienas Jūsų įstaigos Vaiko gerovės komisijos narys* (sutrumpintai VGK), palaikysiantis tiesioginį ryšį su užsieniečių šeima, gebėtų laisvai bendrauti anglų (ar jų gimtąja) kalba.

Įstaigos komandos funkcijos

Ką veikia grupės mokytojai? Viena iš svarbiausių anglakalbio vaiko ugdymo grandžių – grupėje, tiesiogiai su vaiku, dirbantys mokytojai. Mokytojui tenka didžiausias krūvis ir atsakomybė, kaip grupėje jaustis anglakalbis vaikas, kaip jaustis jo šeima, kokių ugdymo rezultatų bus pasiekta ir pan. Mokytojui tenka palaikyti dialogišką santykį su vaiku, kurti palankią sociokultūrinę aplinką, pripažinti šeimos kultūrą ir puoselėti partnerystę su šeima. Mokytojas kalbėdamas turi vengti stereotipų: neskirstyti vaikų veiklos, priemonių į mergaičių, berniukų, padėti suprasti vaikams, kad nėra profesijų ar darbų moteriškų, vyriškų, kad nepriskiriame žmonėms kažkokių bruožų, jeigu jis yra kitos tautybės ar rasės. Kuriant fizinę aplinką, svarbu sukurti erdvę, kurioje būtų priemonių, parodančių, kad pasaulyje egzistuoja žmonių įvairovė (pvz., įvairios knygos apie skirtingų rasių, tautybių žmones, žmogaus gyvenimo ciklą, ypatumus, gebėjimus, knygos su įvairių šalių pasakomis).

- Taigi, ką turėtų veikti mokytojai:
 - ✓ paruošti grupės aplinką (parengti paveikslėlius su dvikalbiais užrašais, grupės dienotvarkę, grupės taisykles lietuvių-anglų kalba, įrengti erdvę su vaiko (vaikų) gimtosios šalies atributika ir esminiais kultūros elementais);
 - ✓ parengti lankstinukus su grupės bendruomenės susitarimais ir taisyklėmis anglų kalba, skirtus užsieniečio vaiko šeimai;
 - ✓ prieš pradedant vaikui lankyti grupę arba pirmosiomis dienomis paskirti laiką individualiam susitikimui su anglakalbio vaiko šeima. Jo metu pristatyti:
 - **grupės išskirtinumą** (kokio amžiaus vaikai lanko, koks grupės darbo laikas, paminėti kuo dar ypatinga jūsų grupė);
 - **grupės dienos ritmą** (koks jūsų grupės darbo laikas, iki kada ir kodėl reikia atvesti vaikus į darželį, kur ir kada kreiptis vaikui susirgus ar vėluojant, kiek kartu ir koku metu vaikai maitinami, koku metu vykdomos ugdomosios veiklos, kada einate į lauką ir pa.);
 - grupės **savaitės veiklų ypatybes** (kokiomis dienomis vyksta papildomi užsiėmimai ir/ar būreliai, kokioje kiemo erdvėje bus jūsų grupė, jei tėvai atves/ pasiims į/iš lauko);

- aptarti **vaiko aprangos akcentus** (informuokite tėvus apie pakaitinių ir lauko rūbų būtinybę, ar reikia pietų miegui pasirūpinti pižama ir pan., būtinai argumentuokite, kodėl gali prireikti papildomų rūbėlių ir pan.);
- aptarti, kokiomis priemonėmis bendrausite dėl **vaiko ugdymo, pažangos ir pasiekimų** klausimais (paaiškinkite, kaip tėvai gaus prisijungimus prie sistemos „Mūsų darželis“, pademonstruokite, kur tėvai galės matyti vaiko kasdieninės veiklos planus, užsiėmimų epizodus, kaip bus pristatoma ir aptariama individuali vaiko pažanga);
- nurodyti **grupės ar asmeninius kontaktus**, kuriais tėvai galės su jumis susisiekti kitais kasdieniniais vaiko ugdymo klausimais (grupės ar asmeninį telefono numerį, elektroninio pašto adresą, „messenger“ ar „facebook“ nuorodas, kuriose bendrauja jūsų grupės bendruomenė);
- parenkite **klausimyną tėvams anglų kalba** (pvz., „Tėvai apie vaiką“ ar pan.), kad pradėdami dirbti su vaiku, turėtumėte svarbiausios informacijos apie vaiko pomėgius, sveikatos būklę, šeimos tradicijas ir pan.
- išsiaiškinkite šeimos lūkesčius, nuostatas ir poreikius: ar tėvai nori, kad vaikas būtų ugdomas anglų-lietuvių, tik anglų ar tik lietuvių kalbomis.

✓ parengti preliminarų **individualų anglakalbio vaiko ugdymo planą** (bendradarbiaudami su įstaigos specialistais ir papildomų užsiėmimų mokytojais planą papildykite po pirmojo vaiko pasiekimų vertinimo);

✓ du kartus metuose atlikti vaiko pasiekimų įvertinimus (organizuojant individualius atvejų aptarimus, rezultatus aptarti su vaiko tėvais);

✓ ugdant anglakalbį vaiką, pagal galimybes, maksimaliai įdarbinti grupės ar įstaigos komandą (į veiklą kviesti mokytojo padėjėją, auklėtojos padėjėją ar savanoriaujantį jaunuolį), kuri padėtų lietuviškai nekalbančiam vaikui greičiau įsitraukti į grupės ugdomąsias veiklas, lengviau suprasti užduotis, labiau pasitikėti savimi;

✓ grupės savaitės planus bei pateikti ir anglų kalba (mūsų atveju ugdomosios veiklos planavimas vyksta sistemoje „Mūsų darželis“);

✓ organizuojant grupės tėvų susirinkimus ar renginius stengtis, kad visada dalyvautų ir užsieniečių šeima bei pasirūpinti informacijos pateikimu ar vertimu ir į anglų kalbą (galima įtraukti ir gerai anglų kalba bendraujančius kitų grupės vaikų tėvus);

✓ bendraujant su vaiku stebėti ir labai kontroliuoti savo kalbėjimo manierą (verta stengtis kalbėti aiškiai, pakankamai lėtai, taisyklingai, nevengti gestų, mimikų ir pan.).

➤ **Ką veikia meninio ugdymo mokytojai?** Vykdamas veiklas papildomuose užsiėmimuose (meninėje ar sporto veikloje), didžiausią vaidmenį atlieka grupės mokytojas arba mokytojo padėjėjas. Tačiau būtų

puiku, jei ir kiti specialistai būtų nusiteikę geranoriškai ir įdėtų pastangų į anglakalbio vaiko visišką įtraukimą į jų ugdomąją veiklą. Todėl ir meninio ugdymo mokytojai turėtų:

- ✓ parengti ugdomąją aplinką (salėje, dailės ir keramikos studijoje, sporto salėje ir pan.) taip, kad joje atsirastų paveikslėliai su užrašais lietuvių-anglų kalbomis;
- ✓ pasistengtų išmokyti (jei nemoka) bent keletą angliškų žodžių, kurie padėtų užmegzti kontaktą su vaiku;
- ✓ pasidomėtų atvykusio vaiko šalies meno kūriniais, muzika, dainomis, tradicinėmis sporto šakomis ir galėtų jų pamokinti visą grupę.

➤ **Ką veikia *logopedas*?** Mokytojai ir pagalbos švietimui specialistai turėtų palaikyti vaiko gimtosios kalbos vartojimą ir tuo pat metu aktyviai tobulinti vaiko lietuvių kalbos įgūdžius. Ugdydamasis lietuviškoje aplinkoje, vaikas nuolat girdės garsus, pradės suprasti žodžių reikšmę, tačiau tiksliausiai nežinomos (lietuvių) kalbos pagrindus būtų ugdyti per logopedo užsiėmimus. Tačiau, vėlgi, reiktų nepamiršti ir išsiaiškinti šeimos lūkesčius, ar jų manymu, tikslinga jų vaiką mokinti lietuvių kalbos. Logopedas turėtų:

- ✓ paskirti individualius užsiėmimus (įvertintų vaiko lietuvių kalbos lygį pagal įstaigos pasiekimų vertinimo kriterijus ir sudarytų individualią lietuvių kalbos ugdymo programą);
- ✓ organizuotų ir grupinius užsiėmimus su keletu vaikų vienu metu (tai galėtų būti keletas įstaigoje ugdomų anglakalbių vaikų grupė, arba darbas galėtų vykti vaiko grupėje su lietuviškai kalbančiais vaikais);
- ✓ organizuotų individualias konsultacijas anglakalbio vaiko šeimai (lietuvių kalbos ugdymo klausimais, parengtų lankstinuką anglų kalba su nuorodomis į metodinę medžiagą, žaidimus ar literatūrą, rekomenduojamą lietuvių kalbos ugdymui).

➤ **Ką veikia *psichologas*?** Lopšelio-darželio psichologas turėtų stiprinti vaiko psichologinį atsparumą ir psichikos sveikatą, padėtų vaikui atgauti pasitikėjimą savimi ir aplinkiniais bei bendradarbiauti su anglakalbio vaiko šeima:

- ✓ užmegztų glaudų ryšį su lietuviškai nekalbančiu vaiku, kantriai siektų jo pasitikėjimo;
- ✓ bendraudamas su šeima stengtųsi palengvinti vaiko adaptaciją grupėje;
- ✓ konsultuotų grupės komandą;
- ✓ grupėje, kurioje būtų ugdomas anglakalbis vaikas, vykdytų socialinių ir emocinių sunkumų įveikimo gebėjimų stiprinimo programas: „Žipio draugai“, „Kimoči“ ir pan.
- ✓ organizuotų individualius užsiėmimus su vaiku (dirbtų kabinete individualiai arba ugdomojoje aplinkoje – grupėje, kurią lanko anglakalbis vaikas);
- ✓ parengtų rekomendacinius lankstinukus anglų kalba adaptacijos, vaiko savijautos ar kitomis psichinę sveikatą tausojančiomis temomis ir pateiktų vaiko šeimai;

✓ organizuotų individualias šeimos konsultacijas (pačios šeimos savijautos, gyvenant naujoje aplinkoje, klausimais), nurodytų psichologinę pagalbą teikiančių institucijų kontaktus ir pan.

➤ **Ką veikia socialinis pedagogas?** Socialinis darbuotojas galėtų labiau orientuotis į užsieniečių ir grįžtančių mišrių ar užsienyje ilgą laiką gyvenusių šeimų poreikius:

✓ galėtų patarti ar nukreipti šeimas į institucijas, kurios teikia šeimai aktualias paslaugas (dėl gyvenamosios vietos deklaracijos, vaiko sveikatos tikrinimo ir sveikatos pažymėjimo gavimo, galimybės pasinaudoti mokesčio už vaiko išlaikymą ikimokyklinėje įstaigoje lengvata ir mokėjimo tvarka ir pan.);

✓ galėtų organizuoti individualias ar grupines šeimų konsultacijas apie mūsų šalies, regiono, miesto kultūrinius ypatumus, maitinimosi ypatumus, tradicijas (religiją, šventes, aprangą, bendravimo ypatumus ir pan.), tuo pačiu – išsiaiškintų daugiau aktualios informacijos apie šeimos tradicijas, kultūrinės bei religinės nuostatas (vaiko mitybą, aprangą ir pan.);

✓ supažindintų užsieniečių šeimas su šalies ir mūsų įstaigos švietimo ir socialine veikla, taisyklėmis ir bendruomenės susitarimais (įstaigos darbo laiku, vaiko pasiėmimo ir atvedimo tvarka ir kitais galiojančiais veiklos principais);

✓ vykdytų nuolatinį bendradarbiavimą ir kontaktavimą su šeima ypač, jei pastebėtų, kad vaikas turi specialiųjų ugdymosi poreikių dėl sveikatos sutrikimų. Padėtų šeimai bendradarbiauti su įstaigos Vaiko gerovės komisija, Pedagogine psichologine ar kitomis specifinėmis tarnybomis;

✓ padėtų tėvams (globėjams, rūpintojams) užtikrinti vaiko teisę į mokslą (mūsų atveju – priešmokyklinį ugdymą), bendradarbiauti su šeima šalinant priežastis, dėl kurių vaikas negalėtų lankyti lopšelio-darželio.

3. KOKIA IŠ TO NAUDA VAIKUI, ŠEIMAI, MOKYTOJUI, ĮSTAIGAI?

• **Kokia iš to nauda vaikui?**

✓ Užtrinami vaikų psichologiniai ir socialiniai poreikiai (sukurtoje palankioje aplinkoje vaikas jausis saugus, turės artimą ryšį su suaugusiu ir vaikais, galės ugdytis, mokytis, bendrauti, žaisti). Vaiko šalies kultūros pripažinimas leis jam jaustis gerbiamam ir pripažintam.

• **Kokia iš to nauda šeimai?**

✓ Sklandi užsieniečių šeimų integracija ir adaptacija Lietuvoje. (Kiekviena šeima atvykstanti ar grįžtanti į Lietuvą (ar bet kurią kitą šalį) jaučia nerimą dėl savo vaikų. Jie nežino, ar jų vaikas turės visas sąlygas įgyti reikiamą išsilavinimą, ar mūsų įstaigos bendruomenė priims juos su savo tradicijomis, kultūra ir kalba ir pan. Todėl mūsų pasirengimas priimti ne lietuviškai kalbančius vaikus, parodytas dėmesys vaikui ir šeimai, pasitikėjimas savo jėgomis bei profesionalumas palengvins užsieniečių šeimų adaptaciją mūsų šalyje.

✓ **Saugumas dėl vaiko ugdymo ir ugdymosi, dėl vaiko pasiekimų ir pažangos** (svarbiausia parodyti šeimai, kad jums galima patikėti vaiką, jūs žinote kaip jį ugdyti ir esant poreikiui, galite padėti ir tėvams).

• ***Kokia iš to nauda mokytojui? Kokia iš to nauda jūsų įstaigai?***

✓ Išaugs jūsų įstaigos darbuotojų kvalifikacija (įgysite praktinių ir teorinių žinių kaip dirbti su migrantų šeimomis, kaip palengvinti užsieniečių vaikų integraciją, kaip tinkamai sukurti ugdomąją aplinką, pritaikyti ugdymo turinį, pagilinti ir įgyti anglų kalbos žinias) bei kompetencija;

✓ Diegdami inovatyvius užsieniečių vaikų ugdymo modelius didinsite valstybinių ikimokyklinio ugdymo įstaigų įvairovę, prieinamumą bei patrauklumą;

✓ Išmoksite labiau individualizuoti ugdymą, atsižvelgiant į užsieniečių vaikų poreikius, pomėgius, gebėjimus;

✓ Savo įstaigos ugdymo turinį padarysite suvokiamą užsieniečių vaikų tėvams;

✓ Kils jūsų įstaigos ugdymo kokybė bei įstaigos įvaizdis.

IR DAR KELI PRAKTINIAI PASTEBĖJIMAI

Skaitydami mūsų rekomendacijas, greičiausiai pagalvojote, kad mokytojai nieko ypatingo neveikia, tiesiog dirba kasdieninį savo darbą įprastai ir tiek. Iš dalies jūs teisūs, su anglakalbiu (ar kita kalba bendraujančiu vaiku) mokytojai dirba įprastai, beveik taip pat, kaip ir su bet kuriuo kitu išskirtinių poreikių turinčiu vaiku. Veikla įprasta tik reikalaujanti daug daugiau mokytojo įdirbio ir asmeninių pastangų ne tik bendraujant su vaiku, bet ir bendraujant su vaiko šeima, anglų kalba rengiant planus ar kitą informaciją. Pas jus atvykstanti šeima nebūtinai bus išsilavinusi, europietišką kultūrą ir tradicijas priimanti ir puoselėjanti šeima. Galite sulaukti šeimos iš visiškai skirtingos kultūros ar, pavyzdžiui, islamo tikėjimą išpažįstančios šeimos. Sutikite – tai iššūkis, bet reikia būti pasirengusiems netikėtumams. Džiugu, kad ir mūsų politikai, pripažino, kad įvairių tautų vaikų integracija tampa mūsų kasdienybe, bei užtikrino švietimo darbuotojų didesnę atlygį.

Atkreipiame Jūsų dėmesį, kad nuo 2018 m. „Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatyme“ atsirado prievolė didinti nuo 5 iki 10 procentų darbo užmokesčio pastoviosios dalies koeficientą mokytojams ikimokyklinio arba priešmokyklinio ugdymo grupėje „ugdantiems vieną ir daugiau užsieniečių ar Lietuvos Respublikos piliečių, atvykusių gyventi į Lietuvos Respubliką, nemokančių valstybinės kalbos, dvejus metus nuo mokinio mokymosi pradžios Lietuvos Respublikoje“

(<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c6dd7dc2e23411e6be918a531b2126ab/asr>).

ŠALTINIAI BEI NAUDINGOS NUORODOS:

- ✓ <https://smsm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/smm-svietimas/griztantiesiems-i-Lietuva>
- ✓ https://www.vdu.lt/cris/bitstream/20.500.12259/119555/1/aldona_mazolevskiene_dd.pdf
- ✓ <http://l24.lt/lt/svietimas/item/224152-kuo-kitakalbi-vaikams-svarbus-tarpkulturinis-ugdymas>
- ✓ <https://mokslai.lietuviuzodynas.lt/psichologija/dvikalbiu-vaiku-lietuviu-kalbos-gebejimai-priesmokyklinio-amziaus-grupeje>
- ✓ <https://www.tavovaikas.lt/lt/mityba-ir-sveikata/g-15092-ar-leisti-vaika-i-kitakalbiu-darzeli>
- ✓ <https://pasauliolietuviai.lt/dvikalbiu-vaiku-ugdymo-patarimai-priemones-metodika/>
- ✓ <http://www.kaunas.lt/wp-content/uploads/sites/13/2015/07/IU-modeliu-aprasas-atnaujintas.pdf>
- ✓ <https://morsmal.no/images/Barn%20i%20flerspraklige%20familier%20Litauisk.pdf>

